

แนวทางการพัฒนาครูไทยให้เป็นครูจิตอาสา

Guidelines for developing Thai teachers to become volunteer teachers

พิกุล มีมานะ

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Pikul Memana

RoiEt Buddhist college MahaChulalongkornrajavidyalaya University

Email: pikul.mee@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาครูไทยให้เป็นครูจิตอาสาเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณธรรมและจิตสำนึกเพื่อสังคม บทความนี้มุ่งศึกษาหลักการ แนวคิด และแนวทางการพัฒนาครูไทยให้มีจิตอาสา โดยอาศัยการวิเคราะห์แนวทางจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกรอบแนวคิดทางจริยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแนวทางสำคัญในการพัฒนาครูให้มีจิตอาสาประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) การปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยม ผ่านกิจกรรมอบรมและการเป็นแบบอย่างที่ดี (2) การจัดอบรมและพัฒนา โดยจัดหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับจิตอาสาและการทำงานเพื่อสังคม (3) การส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสา โดยสนับสนุนให้ครูมีบทบาทนำในการช่วยเหลือสังคม (4) การบูรณาการแนวคิดจิตอาสาในหลักสูตรและการสอน เพื่อให้ครูสามารถปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน (5) การสร้างแรงจูงใจและให้การยกย่อง ผ่านระบบรางวัลและการเชิดชูเกียรติ และ (6) การสร้างเครือข่ายจิตอาสา เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และชุมชนอย่างยั่งยืน การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ครูสามารถเป็นต้นแบบที่ดีในการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและพร้อมทำประโยชน์เพื่อสังคมต่อไป

คำสำคัญ: ครูจิตอาสา, การพัฒนาครู, กิจกรรมจิตอาสา,

Abstract

Developing Thai teachers to be volunteer teachers is an important approach to strengthen the education system with morality and social consciousness. This article aims to study the principles, concepts and approaches to develop Thai teachers to have volunteerism by using the analysis of approaches from related research as well as the frameworks of ethics and social sciences. The results of the study indicate that the important approaches to develop teachers to have volunteerism consist of 6 aspects: (1) instilling consciousness and values through training activities and being a good role model; (2) organizing training and

development by organizing training courses on volunteerism and social work; (3) promoting volunteer activities by supporting teachers to take a leading role in helping society; (4) integrating the concept of volunteerism into the curriculum and teaching so that teachers can instill morality in students; (5) creating motivation and giving recognition through a system of awards and honors; and (6) creating a volunteer network to create sustainable cooperation among teachers, students and communities. Implementing these approaches will enable teachers to be good role models in developing students to become moral citizens who are ready to contribute to society.

Keywords: Volunteer teachers, teacher development, volunteer activities

บทนำ

ในสังคมไทย การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดในการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน โดยมีครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมความรู้และทักษะให้กับนักเรียน ในขณะเดียวกันการทำงานจิตอาสาก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียน ซึ่งสามารถส่งผลดีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและการเรียนรู้ของพวกเขา (เฉลิมพล สุปัญญาบุตร, 2563 : 130-143) ครูที่มีจิตอาสาจะมีความสามารถในการเชื่อมโยงการศึกษากับการให้บริการสังคม เช่น การเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ซึ่งไม่เพียงแต่จะเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับนักเรียน แต่ยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับพวกเขาในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (กรรณิการ์ มีทรัพย์, 2564 : 31) การทำงานจิตอาสาในโรงเรียนสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณค่าทางสังคม การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ช่วยให้พวกเขาเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ นอกจากนี้ การทำงานจิตอาสายังเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยทำให้พวกเขาได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และการพัฒนาทักษะสังคม ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มณีนรัตน์ สุดเต้, หยกแก้ว กมลวรรณ, มานี แสงศิริชัย, 2563 : 344-362) โดยรวมแล้ว การมีครูที่มีจิตอาสาสามารถสร้างสรรค์โอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่หลากหลายให้กับนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้พวกเขาสามารถเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต

สำหรับปัญหาของคนไทยที่ยังขาดการมีจิตอาสา จะพบว่า แม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือกัน แต่ปัจจุบันพบว่าหลายคนยังขาดจิตอาสาในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหานี้คือความเร่งรีบของวิถีชีวิตในสังคมเมือง ผู้คนมักให้ความสำคัญกับภาระหน้าที่ส่วนตัวมากกว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม นอกจากนี้ การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นทำให้หลายคนมุ่งเน้นหาเลี้ยงชีพมากกว่าการอุทิศเวลาให้กับกิจกรรมอาสา อีกปัจจัยหนึ่งคือการขาดแรงจูงใจ

และการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน แม้ว่าจะมีกลุ่มองค์กรที่ส่งเสริมการทำจิตอาสา แต่ยังมีขาดระบบที่เอื้อต่อการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับเวลาว่างของประชาชน หรือขาดการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงได้ง่าย ทำให้ผู้ที่สนใจไม่มีโอกาสเข้าร่วมอย่างสะดวก นอกจากนี้ การขาดตัวอย่างที่ดีจากบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือผู้นำในสังคมอาจทำให้ประชาชนทั่วไปไม่เห็นคุณค่าของจิตอาสาและขาดแรงบันดาลใจในการมีส่วนร่วม สุดท้าย ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับจิตอาสาที่เป็นอุปสรรคสำคัญ หลายคนมองว่าการทำจิตอาสาต้องใช้เวลามาก หรือเกี่ยวข้องกับงานที่หนักและซับซ้อน ทำให้ไม่กล้าลงมือทำ นอกจากนี้ ความไม่เชื่อมั่นในองค์กรที่จัดกิจกรรมอาสา เช่น ความกังวลเกี่ยวกับความโปร่งใสหรือประสิทธิภาพของโครงการ ทำให้บางคนลังเลที่จะเข้าร่วม หากไม่มีการปลูกฝังและส่งเสริมค่านิยมด้านจิตอาสาตั้งแต่วัยเด็ก ปัญหานี้อาจดำเนินต่อไป ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของสังคมในระยะยาว

บทความวิชาการฉบับนี้มีเจตนาที่จะอธิบายถึงบุคคลที่ควรมีจิตอาสาอย่างมาก นั่นคือผู้ที่ได้ชื่อว่า “ครู” ซึ่งครูถือเป็นบุคคลสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชน แต่ปัจจุบันพบว่าครูบางส่วนขาดจิตอาสาในการทำหน้าที่เกินกว่าขอบเขตของงานสอน ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหานี้คือภาระงานที่หนัก ครูต้องรับผิดชอบทั้งการสอน งานเอกสาร และกิจกรรมอื่น ๆ ภายในโรงเรียน ทำให้ไม่มีเวลาหรือพลังงานเหลือพอสำหรับการทำกิจกรรมอาสาเพื่อสังคม นอกจากนี้ ระบบการศึกษาในบางแห่งยังเน้นการวัดผลเชิงวิชาการมากกว่าการปลูกฝังคุณค่าด้านจิตอาสา ส่งผลให้ครูหลายคนให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากกว่าการสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม อีกปัจจัยหนึ่งคือการขาดแรงจูงใจและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครูบางคนอาจต้องการทำกิจกรรมจิตอาสาแต่ขาดทรัพยากรหรือช่องทางที่เหมาะสม นอกจากนี้ การที่ครูบางคนมองว่าการทำจิตอาสาเป็นภาระเพิ่มเติม โดยไม่ได้รับผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม อาจทำให้ขาดแรงกระตุ้นในการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาอย่างจริงจัง หากไม่มีการส่งเสริมให้ครูเห็นคุณค่าของจิตอาสาในฐานะส่วนหนึ่งของบทบาททางการศึกษา ก็อาจส่งผลให้เยาวชนขาดต้นแบบที่ดีและทำให้แนวคิดเรื่องการช่วยเหลือสังคมไม่ถูกปลูกฝังตั้งแต่ในโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับจิตอาสา

แนวคิดเกี่ยวกับจิตอาสา จิตอาสา หมายถึง ความเต็มใจในการช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์เพื่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นตัวเงินหรือวัตถุสิ่งของ แต่ขับเคลื่อนด้วยความเมตตา ความเสียสละ และความปรารถนาที่จะสร้างสังคมที่ดีขึ้น แนวคิดเรื่องจิตอาสามีรากฐานมาจากหลักการด้านจริยธรรมและสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง “อาสาสมัคร” (Volunteerism) ซึ่งหมายถึงการกระทำที่ขับเคลื่อนด้วยความสมัครใจเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยปราศจากการบังคับหรือแรงจูงใจทางวัตถุ (Wilson & Musick, 1997) นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์หลายคนอธิบายว่าจิตอาสาเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความร่วมมือในสังคม (Putnam, 2000) การทำจิตอาสาทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทั้งผู้ให้และผู้รับ ซึ่งช่วยส่งเสริมสังคมให้มีความเข้มแข็ง ลักษณะสำคัญ

ของจิตอาสา ประกอบด้วย ความสมัครใจ (Voluntariness) คือต้องเกิดจากความเต็มใจของผู้กระทำโดยไม่มี การบังคับ ความเสียสละ (Selflessness) คือการให้โดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว ประโยชน์ต่อสังคม (Social Benefit) คือ ต้องเป็นการกระทำที่สร้างผลดีต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วม (Participation) คือต้องอาศัยการทำงานร่วมกับบุคคลหรือองค์กรอื่น ๆ ส่วนประโยชน์ของจิตอาสา ที่พบ อาทิ ช่วยสร้างความสามัคคีในสังคม ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจและจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและความรับผิดชอบ หลักการโดยทั่วไปที่เกี่ยวกับจิตอาสาหรืออาสาสมัคร การทำงานจิตอาสาหรือเป็นอาสาสมัครมีหลักการพื้นฐานที่ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเกิด ประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์แก่สังคมอย่างแท้จริง โดยหลักการเหล่านี้ได้รับการยอมรับในระดับสากลและ สามารถนำไปใช้กับกิจกรรมอาสาทุกประเภท หลักการสำคัญ ได้แก่ 1) ความสมัครใจ (Voluntariness) การ ทำจิตอาสาต้องเกิดจากความเต็มใจของบุคคล ไม่มีการบังคับหรือแรงกดดันจากภายนอก (Hustinx, C., & Lammertyn, F., 2003), 2) การไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit Oriented) กิจกรรมอาสาสมัครมุ่งเน้นการ ช่วยเหลือและพัฒนาสังคม มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Salamon, L. M., & Anheier, H. K., 1997), ความเสียสละ (Selflessness) อาสาสมัครต้องพร้อมสละเวลา แรงกาย และทรัพยากรของตนเอง เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่คาดหวังสิ่งตอบแทนส่วนตัว (Wilson, J., 2000, การเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น (Respect for Rights and Dignity) การทำจิตอาสาต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีและสิทธิของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือ เคารพความคิดเห็น วัฒนธรรม และความแตกต่างของแต่ละบุคคล (United Nations Volunteers, 2011), ความรับผิดชอบ (Responsibility) คืออาสาสมัครต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติงาน ด้วยความตั้งใจเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด (Musick, M. A., & Wilson, J., 2007), ความต่อเนื่องและยั่งยืน (Continuity and Sustainability) คือการทำจิตอาสาควรมุ่งเน้นผลกระทบระยะยาว ไม่ใช่เพียงการช่วยเหลือ แบบฉาบฉวย แต่ต้องแก้ไขปัญหาระยะยาวเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (Putnam, R. D., 2000), การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) คือจิตอาสาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความ ร่วมมือจากชุมชนและทุกภาคส่วน เพื่อให้การแก้ปัญหาเหมาะสมกับบริบทของสังคม (Brudney, J. L., & Meijs, L. C., 2009) สุดท้ายคือการพัฒนาและเรียนรู้ตลอดเวลา (Continuous Learning and Development) คืออาสาสมัครควรเปิดใจเรียนรู้ ผักผ่อนทักษะใหม่ ๆ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ สามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Haski-Leventhal, D., 2009)

จากอธิบายมาข้างต้น สรุปได้ว่า จิตอาสา หมายถึง ความเต็มใจในการช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมโดยไม่ หวังผลตอบแทนทางวัตถุ ขับเคลื่อนด้วยความเมตตาและเสียสละ แนวคิดนี้มีรากฐานจากจริยธรรมและ สังคมศาสตร์ โดยเกี่ยวข้องกับอาสาสมัคร (Volunteerism) และทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งช่วยสร้าง ความสัมพันธ์และความร่วมมือในสังคม ซึ่งมีลักษณะสำคัญของจิตอาสา ความสมัครใจ ความเสียสละ ประโยชน์ต่อสังคม การมีส่วนร่วมเพราะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนประโยชน์ของจิตอาสา ประกอบด้วย การ สร้างความสามัคคีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริมความภาคภูมิใจและจิตสำนึกที่

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

ดีต่อสังคม พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและความรับผิดชอบ และหลักการสำคัญของการทำจิตอาสา ได้แก่ ความสมัครใจ ไม่แสวงหาผลกำไร ความเคารพและศักดิ์ศรี มีความรับผิดชอบ มีความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการพัฒนาและเรียนรู้ตลอดเวลา

แนวคิดเกี่ยวกับครูในประเทศไทย

1. การมีครูและบทบาทของครูในประเทศไทย

ครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนและสังคมไทย ระบบการศึกษาของประเทศให้ความสำคัญกับครูในฐานะผู้ถ่ายทอดความรู้ สร้างทักษะ และปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงเผชิญปัญหาการขาดแคลนครู โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและชนบท ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ภาระงานที่มากเกินไปของครู เช่น งานเอกสารและงานบริหาร ทำให้ครูไม่สามารถทุ่มเทให้กับการสอนได้อย่างเต็มที่ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2558) นอกจากบทบาททางวิชาการแล้ว ครูยังมีหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะแนวทางชีวิตแก่ศิษย์ ครูจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านคุณธรรมและพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด "ครูคือพ่อแม่คนที่สอง" ที่ชี้ให้เห็นว่าครูต้องดูแลนักเรียนเสมือนลูกของตนเอง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2561) อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านสวัสดิการและแรงจูงใจในการทำงานของครูยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข

2. ปรัชญาของครูในประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับครูในประเทศไทยมีรากฐานจากปรัชญาทางการศึกษาและจริยธรรมที่เน้นคุณธรรม ความเสียสละ และความรับผิดชอบต่อตัวอย่างของปรัชญาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับบทบาทของครู – ครูต้องปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียน ส่งเสริมให้เกิดความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในชีวิต (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2542) หลักคุณธรรมของครู (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) – ครูต้องมีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือศิษย์ด้วยความรักและความเมตตา รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนมีจริยธรรมที่ดี (วิจิตร ศรีสอาน, 2557) แนวคิด "ครูมีอาชีพ" – ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้และทักษะการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2562) ปรัชญาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าครูในประเทศไทยไม่ได้ทำหน้าที่เพียงถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ แต่ยังต้องเป็นผู้นำทางจริยธรรม และเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน

3. การมีจิตอาสาของครู

จิตอาสาเป็นองค์ประกอบสำคัญของบทบาทครู เพราะนอกจากการสอนในห้องเรียนแล้ว ครูยังมีหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าทางสังคมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของครู ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ซึ่งครูที่มีจิตอาสาจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือผู้อื่น (เฉลิมเกียรติ ทองอรุณ, 2560) การทำกิจกรรมเพื่อสังคม ครูนั้นมักจะมียุทธศาสตร์สำคัญในการจัดกิจกรรมอาสา เช่น การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส กิจกรรมอนุรักษ์

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

สิ่งแวดล้อม และโครงการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำควมดี (จิตรดา ดุษฎีเมธา, 2563) อุปสรรคในการทำจิตอาสา แม้ว่าครูหลายคนจะต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสา แต่ภาระงานที่มากเกินไปและข้อจำกัดด้านเวลาอาจเป็นอุปสรรคที่ทำให้ครูไม่สามารถเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่ (กาญจนา แสงลิมสุวรรณ, 2564)

กล่าวโดยสรุป ครูในประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนและสังคม โดยไม่เพียงแต่ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ แต่ยังเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและจริยธรรม อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านการขาดแคลนครู ภาระงานที่หนัก และข้อจำกัดด้านสวัสดิการ ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข การพัฒนาครูให้เป็น "ครูมืออาชีพ" ที่มีจิตอาสา จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาครูให้มีจิตอาสา

สำหรับประเด็นการพัฒนาครูให้มีทัศนคติที่เป็นครูที่มีจิตอาสา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. **ปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยม** คือ สร้างความตระหนักรู้ให้ครูเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ให้และการช่วยเหลือผู้อื่นผ่านกิจกรรมอบรม สัมมนา และการเป็นแบบอย่างที่ดี
2. **จัดอบรมและพัฒนา** คือ จัดหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับจิตอาสา การทำงานเพื่อสังคม และการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม
3. **ส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสา** คือ สนับสนุนให้ครูเข้าร่วมและเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน กิจกรรมพัฒนาชุมชน
4. **บูรณาการในหลักสูตรและการสอน** คือ นำแนวคิดจิตอาสาไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น การสอนผ่านโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือการให้ครูเป็นต้นแบบในการทำควมดี
5. **สร้างแรงจูงใจและให้การยกย่อง** คือ มีระบบการให้รางวัลหรือการยกย่องครูที่มีผลงานด้านจิตอาสา เพื่อเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจให้ครูคนอื่น ๆ
6. **สร้างเครือข่ายจิตอาสา** คือ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และชุมชนผ่านเครือข่ายจิตอาสา เพื่อให้การช่วยเหลือเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้ครูมีจิตอาสาและเป็นต้นแบบที่ดีในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนและสังคมต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับครูจิตอาสาที่อธิบายมาข้างต้น ผู้เขียนจึงขอสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาครูจิตอาสาออกมาได้ดังแผนภาพความเชื่อมโยง ดังต่อไปนี้

A[แนวทางการพัฒนาครูให้มีจิตอาสา] --> B1[ปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยม]

A --> B2[จัดอบรมและพัฒนา]

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

A --> B3[ส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสา]

A --> B4[บูรณาการในหลักสูตรและการสอน]

A --> B5[สร้างแรงจูงใจและให้การยกย่อง]

A --> B6[สร้างเครือข่ายจิตอาสา]

B1 --> C1[กิจกรรมอบรมและสัมมนา]

B1 --> C2[การเป็นแบบอย่างที่ดี]

B2 --> C3[หลักสูตรฝึกอบรมจิตอาสา]

B2 --> C4[การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม]

B3 --> C5[ให้ครูเป็นแกนนำในกิจกรรมเพื่อสังคม]

B3 --> C6[ช่วยเหลือนักเรียนและพัฒนาชุมชน]

B4 --> C7[ประยุกต์จิตอาสาในกระบวนการเรียนการสอน]

B4 --> C8[สอนผ่านโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน]

B5 --> C9[ให้รางวัลและยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่น]

B5 --> C10[เป็นต้นแบบสร้างแรงบันดาลใจ]

B6 --> C11[ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครู นักเรียน และชุมชน]

B6 --> C12[สร้างเครือข่ายจิตอาสาเพื่อความยั่งยืน]

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ มีทรัพย์. (2564). การพัฒนาการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี. *Lawarath Social E-Journal*, 3(1).
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. 7(8):
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2555). *บทบาทของครูที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปกรณ สุปิยะ. (2563). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการพัฒนาครูไทยในศตวรรษที่ 21. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2551). ปรัชญาการศึกษาไทยกับการพัฒนาครู. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริเดช สุชีวะ. (2554). สถานการณ์และแนวโน้มของวิชาชีพครูไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). คุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนทร โพธิ์พุกขานันท์. (2560). บทบาทของครูในกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. (2562). เศรษฐกิจพอเพียงกับวิชาชีพครู. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Brudney, J. L., & Meijs, L. C. (2009). "It Ain't Natural: Toward a New (Natural) Resource Conceptualization for Volunteer Management." **Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly**, 38(4).
- Haski-Leventhal, D. (2009). "Altruism and Volunteerism: The Perceptions of Altruism in Four Disciplines and Their Impact on the Study of Volunteerism." **Journal for the Theory of Social Behaviour**, 39(3).
- Hustinx, C., & Lammertyn, F. (2003). "Collective and Reflexive Styles of Volunteering: A Sociological Modernization Perspective." **Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations**, 14(2).
- Musick, M. A., & Wilson, J. (2007). **Volunteers: A Social Profile**. Indiana University Press.
- Putnam, R. D. (2000). **Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community**. Simon & Schuster.
- Salamon, L. M., & Anheier, H. K. (1997). **Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis**. Johns Hopkins University Press.
- United Nations Volunteers. (2011). **State of the World's Volunteerism Report 2011: Universal Values for Global Well-being**. United Nations.
- Wilson, J. (2000). "Volunteering." **Annual Review of Sociology**, 26(2).
- Wilson, J., & Musick, M. A. (1997). "Who Cares? Toward an Integrated Theory of Volunteer Work." **American Sociological Review**, 62(5).